

สายพันธุ์ทุเรียนในประเทศไทย

โดย Min Sen Agro

ทุเรียนเป็นผลไม้ที่มาจากอินโดนีเซีย แต่มาเป็นที่ชื่นชอบและได้รับความนิยมสำหรับคนไทย และคนจีนมาเป็นระยะหนึ่ง และทำรายได้ให้กับประเทศไทยไม่น้อย แต่คนไทยโดยทั่วไปรับรู้สายพันธุ์ของทุเรียนไม่กี่สายพันธุ์ ได้แก่ หมอนทอง ก้านยาว ชะนี แต่ยังมีอีกหลายสายพันธุ์ที่คนไทยเคยพัฒนา โดยแหล่งพันธุ์กรรมสำคัญของทุเรียนไทยที่จังหวัดนนทบุรี ได้กลายเป็นหมู่บ้านจัดสรร ทำให้พันธุ์ส่วนหนึ่งหายไป แต่ที่เหลือมีอย่างน้อย 6 กลุ่ม มากกว่า 600 สายพันธุ์ แต่ที่พอรวบรวมประกอบด้วย

กลุ่มกบ ใบมีลักษณะรูปไข่ ขอบขนาน ปลายใบเป็นแบบแหลมโค้ง ฐานใบเป็นแบบกลมมน ส่วนผลจะมี 3 ลักษณะ คือ กลม กลมรี และกลมแป้น รูปร่างของหนามผลไม้มีลักษณะโค้งงอ มี 46 สายพันธุ์ เช่น กบสุวรรณ กบทองเพ็ง กบตาท้วม กบพิทูล กบเบา กบช่อนกลิ่น กบแม่เฒ่า กบหน้าศาล กบตาให้ กบหลังวิหาร กบสีนาค กบก้นบ้าน กบทองคำ กบวัดกล้วย กบรัศมี กบตาปุ่น กบเล็บเหยี่ยว กบหัวล้าน กบเล็ก กบสาวน้อย กบเจ้าคุณ กบตาท้วม กบมังกร กบลำเจียก กบทองเพ็ง กลีบสมุทร กบรัศมี กบตาขำ กบจำปา กบเบา กบตาแจ่ม กบชมพู กบพลเทพ กบพวง กบวัดเพลง กบก้านเหลือง กบตานวล กบตามาก กบทองเพ็ง กบราชเนตร กบแก้ว กบตานุช กบตามิตร การะเกด กบช่อนกลิ่น กบตาเป็น กบทองดี กบธีระ แต่ที่เป็นที่กล่าวขวัญถึง คือ กบชายน้ำ

กบชายน้ำ ผลกลม หนามที่ละเอียด เปลือกผลบาง พูเรียงสม่ำเสมอ เนื้อเหลืองเนียน ละเอียด ไม่มีใย กลิ่นหอมคล้ายดอกไม้ป่า เมื่อสุกสามารถเก็บได้หลายวัน เนื้อไม่เละ ไม่มีกลิ่นฉุน และไม่มีรสขม สายพันธุ์นี้จะค่อนข้างราคาแพง เนื่องจากพบน้อยลง แต่ละต้นให้ผล 200-300 ผลต่อต้น ผลหนัก 1.5-2 กิโลกรัม ลูกใหญ่จะหนัก 3.5 กิโลกรัม ปัจจุบันหาซื้อได้จากที่ปราจีนบุรี ต้นมีอายุกว่า 100 ปี มีชายเฉพาะต้นเดือนพฤษภาคม

กลุ่มลวงพันธุ์ ใบบ้อมกลางใบ ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบแหลม และมน ผลกระจาย 2 ลักษณะ คือ ทรงกระบอก และรูปรี รูปร่างของหนามมีลักษณะเว้า กลุ่มนี้ผลค่อนข้างใหญ่ แต่เนื้อไม่มาก มี 12 สายพันธุ์ เช่น ลวง ลวงทอง ลวงมะรุ้ม ชะนี ย่ามะหวาด รวงทอง ชมพูศรี ชะนีน้ำตาลทราย ชะนีก้านยาว ชะนีกิ่งม่วง มดแดง สีเทา ที่กล่าวขวัญถึงได้แก่

ชะนี ที่มีเนื้อละเอียดเหนียว สีสวย ค่อนข้างมาทางเหลืองเข้ม การสุกของเนื้อในผลเดียวกันสม่ำเสมอ งามแล้วเนื้อจะ กลิ่นฉุนทนทานต่อโรครากเน่า

กลุ่มก้านยาว ใบแบบบ้อมปลายใบ ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบเรียว ผลรูปไข่ และกลม หนามผลไม้มีลักษณะนูน มี 8 สายพันธุ์ เช่น ก้านยาว (พันธุ์เมืองนนท์) ต้นใหญ่ ก้านยาววัดสัก ก้านยาวสีนาค ก้านยาวพวง ก้านยาวใบต่าง ทองสุก ชมภูบาน ที่กล่าวขวัญถึง คือ ก้านยาว

ก้านยาว เนื้อละเอียดเหนียว สีเนื้อสม่ำเสมอ เมื่อสุกงอมแล้วเนื้อไม่แฉะ ติดผลดีและง่าย ผลมีขนาดปานกลางถึงใหญ่ แต่เปลือกหนา เนื้อไม่ค่อยหนา เมล็ดมีขนาดใหญ่ ไม่ทนทานต่อโรครากเน่าโคนเน่า หากมีจำนวนผลมากคุณภาพจะไม่ค่อยดีทำให้กิ่งแห้งตายในภายหลัง

กลุ่มกำปับัน ใบยาวเรียว ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบแหลม ผลทรงขอบขนาน รูปร่างของนามผลมีลักษณะแหลมตรง มี 8 สายพันธุ์ เช่น หมอนทอง กำปับันตาแพ กำปับันดำ กำปับันเหลือง กำปับันเดิม กำปับันพวง ชายมะไฟ ปิ่นทอง หมอนทอง เนื้อหนา เมล็ดลีบ กลิ่นไม่แรง ติดผลดี ผลสุกเก็บได้นานกว่าพันธุ์อื่น คุณภาพเนื้อเหมาะกับการแปรรูปในลักษณะของการแช่แข็ง กวน และทอดกรอบ แต่ไม่ทนโรคโคนเน่า รากเน่า มักพบการสุกไม่สม่ำเสมอทั้งผล

กลุ่มทองย้อย มีรูปใบป้อมปลายใบ ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบมน ลักษณะลูกเป็นรูปไข่ นามมีลักษณะนูนปลายแหลม มี 14 สายพันธุ์ เช่น ทองย้อยฉัตร ทองย้อยเดิม ฉัตร ฉัตรสีนาค ฉัตรสีทอง พวงฉัตร อีทุย ทองใหม่ นกหยิบ ธรณีไหว ทับทิม นมสวรรค์ แดงรัศมี อีอึ้ง

กลุ่มเบ็ดเตล็ด มีลักษณะไม่แน่ชัด บางลักษณะอาจเหมือนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในพวกแรก ขณะเดียวกันก็มีลักษณะที่ผันแปรออกไป ผลมีทั้ง กลมแป้น กลมรี ทรงกระบอก รูปนามมีลักษณะว่าปลายแหลม หรือนูนปลายแหลม มี 63 สายพันธุ์ เช่น พวงมณี สาวชมพุกทอง สาวชมเห็ด ยินดี สีทอง เมล็ดในยายปรางค์ ฝอยทอง บางขุนนนท์ ทองม้วนทองแดง ตะพานน้ำ ดาวกระจาย แต่งสาวน้อย ชายมังคุด จอกลอย ขุนทอง เขียวตำลึง กระจุดทอง กระจุกทองเนื้อแดง กระจุกทองเนื้อขาว หางสิงห์ อีลิบ อีหนัก ตอสามเส้า ทองนพคุณ นมสด เมล็ดในกระจุด เมล็ดในก้านยาว ลงเพาะ เมล็ด หัวลูกไม่ถึงผิว หลงลับแล หลินลับแล หมอนละของฟ้า สาวใหญ่ สาวน้อย สาวเจ้าเนื้อ เมล็ดฝ้ายน ใ้เม่น ใ้ใหม่ เหลืองทอง อีลิบนายทิพย์ ทุลดาวย กระจุกทองดี เนื้อเหลือง บางกอก การะเกด ใ้หีบ จำปา สาลิกา เมล็ดอารีย์ เมล็ดอุปลัมภัก์ ก้านสั้น ทองหยิบ จำปาใน ทองลินจง นวลทองจันทร์ จันทร์ูรี 1 จันทร์ูรี 2 จันทร์ูรี 3 กระจุกข้าวสั้น ใ้วงยาว นวลทอง ทองกลม

กระจุด ผลขนาดเล็ก เนื้อบาง เหนียวนิ่ม ๆ เส้นใยน้อยมาก รสชาติหวานมัน กลิ่นหอมละมุน ออกดอกเร็ว ผลแก่เร็วทำให้ขายได้ราคาดี ไม่มีปัญหาไล่ชิม ติดผลดี ผลดก ไม่ทนทานโรครากเน่า โคนเน่า

หลงลับแล เนื้อสีเหลืองอ่อน เนื้อแห้ง ละเอียด มีเส้นใยน้อย นุ่มละไม กลิ่นหอมดอกไม้ รสชาติหวานมันมาก

สายพันธุ์ทุเรียนจากมาเลเซีย ได้แก่ Mu Sang King ซึ่งพื้้นมาจาก เหมาชังคิง แปลว่า ราชาแมวป่า เป็นทุเรียนพื้นบ้าน พันธุ์คุณยิต Raja Kunyit ที่มีรสชาติดี เป็นที่นิยมของคนจีน สามารถปลูกที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยจะต้องมีระยะระหว่างต้น 90x90 เซนติเมตร ใ้ปุ้ยหลังหมดผลผลิตแล้ว 1 ครั้ง และใ้ปุ้ย 3 เดือน ใ้ปุ้ยอินทรีย์ต้นละ 4-5 กิโลกรัม ถ้าดูแลดีพอจะให้ผลในปีที่ 5 แต่ปกติจะให้ผลในปีที่ 7 ผลทุเรียนนี้จะรอสุกจัดจนหล่นจากต้น ควรรับประทานภายใน 2 วัน รสชาติที่ดีจะมีลักษณะชมพูหวาน และกลิ่นค่อนข้างแรง หากเกินเวลาทุเรียนจะแตก เมื่อลม

เข้าเนื้อทุเรียนจะเปลี่ยนรสชาติ ได้ผลผลิตช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม ถ้านำผลมาทานก่อนหล่น เนื้อทุเรียนจะแข็ง แต่ถ้าปลูกที่จันทบุรี ผลจะออกมาราวเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน

สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับพันธุ์ทุเรียน คือ การพัฒนาสายพันธุ์ทุเรียนให้เหมาะกับผู้บริโภค คือเมล็ดลีบทั้งลูก เนื้อหนารสชาติอร่อย กลิ่นอ่อน ต้นทานโรค ฯ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น ทุเรียนกบชาयน้ำ สามารถขายผลได้กว่า **10,000** บาท นอกเหนือจากก้านยาวเมืองนนท์ที่ขายได้ลูกละหลายหมื่นบาท และหากเราสามารถผลิตสายพันธุ์ที่ดีอื่น ๆ จะช่วยทำให้ตลาดผลไม้ไทยมีมูลค่าเพิ่ม แทนการขายเป็นสินค้าคอมมูนิตี้ หรือสินค้าที่แยกได้ยากในเชิงคุณภาพ เจกเช่นไวน์ ซึ่งมีความแตกต่าง ราคาตั้งแต่หลักร้อย ถึงหลักล้าน ทั้งที่ไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกทุเรียนคุณภาพรายใหญ่ที่สุดของโลก ตามด้วยมาเลเซีย และอินโดนีเซีย และประเทศไทยได้เปรียบในด้านพันธุกรรมพืชที่หลากหลาย

ปัจจุบันศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีพัฒนาปรับปรุงสายพันธุ์ทุเรียนมากกว่า **40** ปี ทำให้มีสายพันธุ์ลูกผสมเกิดขึ้นมาต่อเนื่อง เช่น จันทบุรี 1 ถึง 9 และสายพันธุ์ใหม่ ๆ อื่นอีก โดยมีจำหน่ายกิ่งพันธุ์ทุเรียนพื้นบ้าน เช่น กระดุม ก้านยาว กบชาयน้ำ กบแม่เฒ่า กบเล็บเหยี่ยว ฝอยทอง สาลิกา สาวน้อยเรือนงาม ฯ ซึ่งสายพันธุ์เหล่านี้ ทนทานโรคและแมลง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมและอาจมีอายุได้มากกว่า **100** ปี และอาจถึง **200** ปี